

یک بام و دو هوا

- قطعنامه شورای داوری انرژی اتمی بر علیه ایران
- پروتکل الحاقی NPT
- بیانیه سعدآباد
- حرف آخر ایران درباره فعالیت‌های هسته‌ای

اشاره

از آنجا که در اکثر مطبوعات متن کامل قطعنامه سازمان بین‌المللی انرژی اتمی علیه ایران نیامده بود و خوانندگان مجله این متن را همراه با توضیحاتی درباره پروتکل الحاقی NPT (۹۳+۲) از ما داشتند این قطعنامه همراه با توضیحات کاملی از پروتکل الحاقی NPT و همینطور متن کامل بیانیه سعدآباد و قسمتی از سخنان رهبر انقلاب در جمع کارگزاران نظام در ارتباط با دانش هسته‌ای ایران، به اطلاع خوانندگان عزیز مجله می‌رسد.

متن کامل قطعنامه سازمان بین‌المللی انرژی اتمی علیه ایران*

متن قطعنامه پیشنهادی کانادا، استرالیا و ژاپن که روز جمعه (۲۱ شهریور) برخلاف روال جاری کار سازمان انرژی اتمی بدون رأی‌گیری از مجمع این سازمان، صادر گردید، به این شرح است:

* کیهان / یکشنبه ۲۳ شهریور ۱۳۸۲

الف) با توجه به گزارش مدیرکل آژانس انرژی اتمی در تاریخ ۶ ژوئن سال ۲۰۰۳ (۱۶ خرداد ۸۲) که در آن آمده است جمهوری اسلامی ایران در مورد گزارش دقیق درباره مواد، تسهیلات و فعالیت‌های هسته‌ای ایران، توافقات انجام شده و قراردادهای را نقض کرده است دبیرخانه این آژانس خواستار تحقیقات بیشتر پیرامون این موضوع شد.

ب) با توجه به بیانات اخیر مقامات ایران مبنی بر اجرای پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان.پی.تی) و توافق بر امضای پروتکل الحاقی آژانس انرژی اتمی،

ج) با توجه به تصمیمات اتخاذ شده توسط مقامات ایران مبنی بر مذاکره در مورد پذیرش یا عدم پذیرش پروتکل الحاقی و با توجه به اینکه مقامات ایران موافقت خود را تا تاریخ ۱۹ ژوئن (۲۹ خرداد ۸۲) مبنی بر علاقمندی در مورد امضای پروتکل الحاقی ارائه ندادند،

د) با توجه به گزارش ارائه شده توسط محمد البرادعی دبیرکل آژانس انرژی اتمی در تاریخ ۲۶ ماه اوت (۴ شهریور) اجرا و پایبندی نسبت به توافقات انجام شده بر پایه گزارش ارائه شده توسط تحقیقات فشرده و شدید بازرسان آژانس در ایران از ماه فوریه، مقامات آژانس انرژی اتمی در حال حاضر درک بهتر و دقیق‌تری نسبت به فعالیت‌های اتمی ایران دارند - اگرچه هنوز این تحقیقات ناقص و نیمه تمام است.

ه) با سپاس و قدردانی از تلاش‌های بی وقفه دبیرخانه آژانس نسبت به ادامه تلاش‌ها و تحقیقات در مورد نقطه نظرات و دیدگاه‌های خاص دبیرکل این آژانس که خواستار تلاش بیشتر در مورد رسیدن به نتیجه نهایی در مورد فعالیت‌های هسته‌ای ایران شده است.

با توجه به ماهیت موقتی گزارش دبیرخانه آژانس و با توجه به درخواست وی از مقامات ایرانی مبنی بر بالابردن همکاری و مشارکتشان با بازرسان آژانس، از مقامات ایران خواسته می‌شود اجازه دهند که بازرسان آژانس برای انجام تحقیقات دقیق‌تر و گسترده‌تر در مورد برنامه‌های هسته‌ای ایران و همچنین تحقیق در مورد اورانیوم غنی شده در ایران برای رسیدن به نتیجه مطلوب به فعالیت‌های خود ادامه دهند.

و) با توجه به بیانیه مدیرکل آژانس که تصریح کرده بود که نظر به اطلاعاتی که در مورد ایران و تسلیحات اتمی آن بدست آورده‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که علی‌رغم اطلاعات ارائه شده توسط مقامات ایرانی بازرسان این آژانس به شواهد و مدارکی دست یافته‌اند که ایران پیشتر تمام آنها را رد کرده بود و در حال حاضر با توجه به مدارک یافت شده ایران ملزم به پذیرش پروتکل الحاقی آژانس

انرژی اتمی است و این امر مستلزم صدور قطعنامه جدیدی است.

(ز) بنابر گزارشات:

- بازرسان آژانس انرژی اتمی در نیروگاه نطنز نمونه‌هایی را یافته‌اند که بیانگر وجود دو نوع اورانیوم غنی شده در این نیروگاه است و بازرسان برای اعلام نتایج نهایی باید بیشتر و دقیقتر این مسئله را بررسی کنند.

- بازرسان همچنین به شواهدی دست یافته‌اند که بیانگر تغییر شکل قابل توجه صورت گرفته در برخی مواد است که توسط «شرکت کالا الکتریک» انجام شده است و برای بازرسان این مسئله کاملاً مشخص است که ساختار طبیعی این مواد کاملاً تغییر کرده است.

- در برخی از بیانیه‌ها، مقامات ایران مسئولیت این تغییر در ساختار مواد را بر عهده گرفته‌اند و این موارد از زمان ارائه گزارش افزایش یافته است.

- علی‌رغم درخواست شورای حکام در بیانیه ماه ژوئن ۲۰۰۳ از مقامات ایران مبنی بر عدم تولید مواد اتمی در نیروگاه نطنز، مقامات مسئول، این مواد را تولید کرده‌اند.

(ح) علی‌رغم گذشت بیش از یک سال از تحقیقات بازرسان آژانس انرژی اتمی در ایران و تحقیقات پیرامون فعالیت‌های اتمی که مقامات ایران به آن اشاره نکرده بودند، مقامات ایران هنوز نتوانسته‌اند این اطمینان را به مسئولین آژانس بدهند که تمام فعالیت‌های انجام شده در ایران به بازرسان آژانس ارائه شده و می‌شود و همچنین نتوانسته‌اند آنها را متقاعد کنند که فعالیت گزارش نشده‌ای در ایران وجود ندارد.

(ط) با توجه به مسئولیت سنگین ایران در مورد خواست جامعه بین‌الملل در مورد آشکارسازی و وضوح فعالیت‌های اتمی ایران،

(ی) با توجه به شناخت بیشتر از حقوق اعضا و امضاءکنندگان پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و در مورد عدم منع گسترش فعالیت‌های هسته‌ای به شرط صلح‌آمیز بودن فعالیت‌های هسته‌ای،
(ک) و با تأکید بر حفاظت مؤثر مبنی بر منع استفاده از مواد اتمی با توجه به اهداف منع گسترش سلاح هسته‌ای و تأکید بر عدم منع فعالیت و همکاری‌های مسالمت‌آمیز و در راستای صلح برای استفاده مؤثر از انرژی اتمی،

موارد زیر از مقامات ایران خواسته شده است:

۱- ایران هرچه سریع‌تر باید همکاری خود را با آژانس گسترش دهد و اعضای شورای حکام

خواستار همکاری صریح و شفاف مقامات ایران با بازرسان آژانس برای تحقیقات گسترده‌تر و همه جانبه شده‌اند.

۲- مقامات ایران باید به مقامات آژانس این اطمینان را بدهند که در آینده هیچ گونه کوتاهی در مورد گزارشات و توافقات صورت گرفته انجام نگیرد.

۳- با تکرار بیانیه ماه ژوئن ۲۰۰۳ (خرداد ۸۲)، شورای حکام از مقامات ایران خواسته است که مواد هسته‌ای در نیروگاه تولید نکند و تمام فعالیت‌های آتی خود مربوط به غنی‌سازی اورانیوم از جمله مواد اتمی در نیروگاه نظیر تحت عنوان سوپاپ اطمینان (تدابیر اعتمادساز) و فعالیت‌های بازرزاشی را متوقف کند.

۴- برای جلب اطمینان آژانس انرژی اتمی از ایران خواسته شده است که هرگونه عیب و نقصی را که آژانس آن را مشخص کرده در مورد رفع عیب تمامی کوشش خود را بکار بندد و تا پایان اکتبر سال ۲۰۰۳ (۹ آبان ۸۲) همکاری مستمر و شفاف خود را با آژانس به اثبات برساند. این همکاری‌ها شامل:

- ارائه لیست دقیقی از تمامی مواد وارداتی و قطعات مربوط به اورانیوم غنی شده و آلودگی برخی دستگاه‌های سانتریفوژ ایران است که مقامات باید در مورد تاریخ تحویل و منبع دقیق تهیه این مواد توضیح دهند.

- مقامات ایران باید تضمین دهند که دسترسی نامحدودی را برای بازرسان آژانس در مورد نمونه برداری زیست محیطی انجام می‌دهند و هر مکانی را که بازرسان قصد بازرسی آن را کردند باید سریعاً با بازرسی موافقت شود.

- ایران باید در مورد نتیجه‌گیری کارشناسان انرژی اتمی که در مورد دستگاه‌های سانتریفوژ گازی صورت می‌گیرد دقیقاً پاسخگو باشند تا توسعه سیستم غنی‌سازی خود را براساس پیشرفت‌های کنونی توسعه دهد.

- اطلاعات کاملی در مورد انجام آزمایش‌های تبدیل اورانیوم باید ارائه شود.

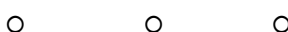
- جمع‌آوری اطلاعات و توضیحاتی که در مراحل بعدی تحقیقات از نظر آژانس ضروری تشخیص داده شود.

۵- از تمام کشورهای ثالث می‌خواهد تا از نزدیک و به طور کامل برای روشن شدن سئوالات مجدد درباره برنامه هسته‌ای ایران همکاری را با بازرسان داشته باشند.

۶- شورا از ایران می‌خواهد که فوراً و بدون قید و شرط پروتکل الحاقی را امضاء کند و تضمین دهد که به تمامی مواد مندرج در پروتکل عمل خواهد کرد.

۷- از مدیرکل خواسته شده است که به تلاش‌های خود مبنی در اجرای موافقت‌نامه ایمنی با مقامات ایران ادامه دهند و گزارشی را در ماه نوامبر یا زودتر از آن تاریخ در مورد اجرای این قطعنامه به شورای حکام ارائه دهد.

۸- در مورد ادامه این مسئله تصمیم‌گیری شود.

گفتنی است از مجموع کشورهای عضو پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (بیش از ۱۳۰ کشور) که به دودسته دارندگان سلاح اتمی، و کشورهای فاقد سلاح اتمی تقسیم می‌شوند تاکنون تنها ۳۲ کشور به پروتکل الحاقی پیوسته‌اند.

برخی کشورهای دارای سلاح هسته‌ای از جمله آمریکا که چندی پیش حداقل ۷ کشور را به حمله اتمی تهدید کرده بود، از امضای نهایی پروتکل الحاقی خودداری کرده‌اند و تاکنون خبری از صدور قطعنامه، بیانیه و حتی گزارش دبیر کل علیه فعالیت‌های آنان و تأکید بر ضرورت پیوستن آنها به پروتکل الحاقی منتشر نشده است.

پروتکل الحاقی NPT و منافع و مضرات پذیرش آن*

مقدمه

پیدایش سلاح‌های هسته‌ای و توانایی این سلاحها در تخریب گسترده، جهان را متحول نمود. از سال ۱۳۲۴ تا به امروز پیشرفت فناوری هسته‌ای سیاست جهانی را دگرگون کرده و با شرایط جدید وابستگی هسته‌ای استراتژیک کشورها به یکدیگر به حقیقتی انکارناپذیر تبدیل شده است. پس از پایان جنگ دوم جهانی تلاش‌های بین‌المللی برای مهار گسترش سلاح‌های هسته‌ای آغاز شد و در سال ۱۳۴۷ دیپلماسی چندجانبه‌ای در زمینه مهارکردن سلاح‌های هسته‌ای از راه سازمان ملل شکل گرفت و کمیته ۱۸ نفری خلع سلاح پیش‌نویس پیمانی را تحت عنوان پیمان منع گسترش

سلاح‌های هسته‌ای (NPT) به مجمع عمومی سازمان ملل تسلیم کرد و مجمع نیز طی قطعنامه ۲۳۷۳ آنرا تصویب کرد و از سال ۱۳۴۹ لازم‌الاجرا شد.^(۱)

طبق این پیمان کشورهای دارنده سلاح هسته‌ای (پنج کشور چین، فرانسه، شوروی سابق، انگلیس و آمریکا) از انتقال سلاح‌های هسته‌ای یا وسایل منفجره هسته‌ای به دیگران باید خودداری کنند.^(۲) کشورهای فاقد سلاح هسته‌ای متعهد می‌شوند که هیچگونه سلاح هسته‌ای یا دیگر وسایل منفجره هسته‌ای دریافت نکنند و از تلاش برای ساخت یا کسب این سلاحها پرهیز کنند و نیز نظامنامه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را برای جلوگیری از انحراف کاربرد صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای و تولید سلاح هسته‌ای یا وسایل منفجره هسته‌ای بپذیرند. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA) به‌عنوان مسئول نظارت بر اجرای این پیمان تعیین شد و بر طبق آن روشهای بازرسی و نظارت متعددی من جمله پروتکل ۹۳+۲ ایجاد شد که در این مقال به آن پرداخته می‌شود.

۱- انواع قراردادها:

آژانس برای نظارت بر اجرای پیمان و انجام تعهدات اعضا، قراردادهای بازرسی متعددی با آنها به امضاء رسانده که بشرح زیر است:

۱/۱- قرارداد بازرسی ۶۶. INFICIRC: بموجب آن آژانس فقط از تأسیساتی بازرسی می‌کند که دولت عضو داوطلبانه خواهان بازرسی از آن می‌شود در این نوع قراردادها اصولاً نظارت بر تأسیساتی که مورد استفاده غیر صلح‌جویانه و نظامی قرار می‌گیرد پیش‌بینی نشده است.

۱/۲- قرارداد بازرسی ۱۵۳. INFICIRC: این قرارداد شامل کشورهایی است که فاقد سلاح‌های هسته‌ای هستند و در سال ۱۳۴۷ تدوین شده و کشورهای عضو پیمان ملزم به انعقاد این قرارداد هستند و ایران در سال ۱۳۵۲ این قرارداد را با آژانس امضاء کرده و در سال ۱۳۵۳ به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسانیده است.

۲- روشهای بازرسی آژانس:

۲/۱- بازرسی عادی: این نوع بازرسی در محل معرفی شده از سوی کشورهای عضو صورت می‌گیرد. بازرسان پس از حضور در محل، شیوه‌های حسابرسی دولت‌ها برای تعیین میزان مواد هسته‌ای موجود در انبارها یا راکتورها را بررسی می‌کنند و در محل نگهداری مواد هسته‌ای و استقرار تأسیسات و تجهیزات حضور می‌یابند و اطلاعات ارائه شده از سوی کشورها را مورد بررسی قرار می‌دهند.

۲/۲- بازرسی ویژه: در مواردی که آژانس، بازرسی از تأسیسات یا مواد هسته‌ای کشور عضو را

ضروری بدانند چنانچه شورای حکام آژانس بازرسی ویژه را تصویب کند، این بازرسی انجام خواهد شد. در مواردی که دولتی قصد صدور مواد هسته‌ای خود را داشته باشد، باید تا دو هفته پیش از ارسال مواد مراتب را به آگاهی آژانس برساند. در این صورت اگر آژانس بازرسی از محموله را ضروری تشخیص دهد از عضو خواهد خواست که امکانات لازم را برای بازرسی از محموله فراهم آورد، سپس بازرسان در محل حضور یافته و پس از درج مشخصات مواد به پلمپ کردن محموله اقدام خواهند کرد.^(۳)

۲/۳- بازرسی داوطلبانه: این نوع بازرسی در مفاد قرارداد بازرسی آژانس اشاره نشده است. پس از ادعای آمریکا مبنی بر فعالیتهای هسته‌ای ایران و تبلیغات گسترده بعد از آن با اتهام اینکه ایران در صدد دستیابی به سلاح هسته‌ای است، دولت ایران برای خنثی کردن این تبلیغات و اثبات بی‌اساس بودن ادعاهای دولت آمریکا، در سالهای ۱۳۷۲ و ۱۳۷۴ دوبار داوطلبانه از آژانس تقاضای بازرسی از همه تأسیسات و مواد هسته‌ای خود را کرد و پس از بازرسی، صلح‌آمیز بودن فعالیتهای هسته‌ای ایران را همچون بازرسی‌های قبلی تأیید کردند و این نخستین بار بود که چنین بازرسی‌هایی توسط آژانس انجام می‌گرفت.^(۴)

روشهای تنبیهی آژانس در مورد تخلفات:

۱- تعلیق حق رأی: کشورهای عضو در صورت عدم انجام تعهدات مالی خود، از حق رأی در ارکان آژانس محروم خواهند شد. تعلیق رأی مانع از شرکت کشور عضو در مذاکرات اولیه و نشستها و ارائه پیشنهاد نیست.

۲- تعلیق امتیازات: چنانچه عضوی پیوسته مفاد اساسنامه یا موافقتنامه منعقد به موجب اساسنامه را نقض و این تخلفات اهداف نهایی پیمان را نادیده انگارد، در صورتی که شورای حکام تقاضای تعلیق عضویت دولت عضو را داشته باشد و این پیشنهاد مورد موافقت دو سوم اعضای کنفرانس عمومی قرار گیرد، حقوق و امتیازات دولت عضو به حالت تعلیق درخواهد آمد. البته برخلاف مورد اول، این اقدام تنبیهی عام است و تخلف از مفاد (NPT) همچون عدم پایبندی به تعهدات مربوط به کاربرد صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای را در برمی‌گیرد.

۳- تعلیق امتیازات و گزارش به شورای امنیت سازمان ملل متحد: چنانچه یکی از کشورهای عضو غیرهسته‌ای، اهداف اصلی پیمان منع گسترش سلاحهای هسته‌ای را نقض کند و تأسیسات و مواد

هسته‌ای در اختیار خود را برای تولید سلاح یا دیگر ادوات انفجاری هسته‌ای بکار گیرد، یا دست به اقداماتی زند که بازرسان آژانس نتوانند پابندی کشور مزبور را تأیید کنند، گذشته از تعلیق حق عضویت و امتیازات کشور عضو و حتی ممکن است کمکهای ارائه شده از سوی آژانس به او نیز پس گرفته شود و مراتب تخلف از سوی شورای حکام به شورای امنیت سازمان ملل، مجمع عمومی و کشورهای عضو اعلام گردد.

ارسال این گزارش به شورای امنیت، ممکن است زمینه‌ساز صدور قطعنامه‌هایی براساس فصل هفتم منشور (تهدید صلح، نقض صلح و وقوع تجاوز) شود.

پروتکل الحاقی ۹۳+۲ چیست؟

در ابتدای سال ۱۳۷۱ شورای حکام آژانس تصمیمات متعددی در خصوص تقویت سیستم نظارتی NPT گرفت و در آذر ماه سال ۱۳۷۲ (دسامبر ۱۹۹۳) بررسی برنامه‌ای را تحت عنوان ۹۳+۲ به منظور تهیه پیشنهادی درخصوص تقویت مؤثر سیستم نظارتی در مدت دو سال آغاز کرد (و از این رو این برنامه ۹۳+۲ نامیده شده است).

در خرداد ۱۳۷۴ دبیرخانه آژانس سند ۹۳+۲ را به شورای حکام آژانس تقدیم کرد که در آن اقدامات متعددی بمنظور تقویت سیستم نظارتی NPT تشریح شده بود و شامل تأسیسات و فعالیتهای اظهار شده و اظهار نشده بود که بخش اول آن در خرداد ۱۳۷۴ و بخش دوم آن در اردیبهشت ۱۳۷۶ به تصویب شورای حکام آژانس رسید. پروتکل ۹۳+۲ دارای یک مقدمه، ۱۸ ماده و دو ضمیمه است بر طبق ماده یک آن در صورت بروز هرگونه تعارض بین مفاد موافقتنامه بازرسی و این پروتکل، مقررات پروتکل ۹۳+۲ اعمال خواهد شد.

تعهدات کشورهای امضاکننده پروتکل ۹۳+۲

تعهدات کشورهای امضاکننده پروتکل ۹۳+۲ در مقایسه با دیگر قراردادهای بازرسی از جمله INFICIRC بسیار گسترده است. این پروتکل به گونه‌ای طراحی شده است که باکسب اطلاعات بیشتر و دسترسی گسترده‌تر به محل فعالیتهای هسته‌ای و حتی غیرهسته‌ای کشورها، کارهای هسته‌ای مخفیانه و احتمالی کشورها را کشف و از دسترسی آنها به سلاحهای هسته‌ای جلوگیری کند. این تعهدات عبارت است از:

۱- ارائه اطلاعات:

۱/۱ ارائه اطلاعات اجباری: بر طبق ماده ۲ پروتکل ۹۳+۲، دولتهای عضو این پروتکل باید اطلاعات زیر را از راه اظهار فعالیت‌های خود به آژانس ارائه کنند:

۱- ۱/۱- اطلاعات در خصوص مکان فعالیت‌های تحقیق و توسعه چرخه سوخت هسته‌ای.
۲- ۱/۱- اطلاعات درباره هر ساختمان یا سایت شامل کاربری و محتویات آن، این اطلاعات باید شامل نقشه سایت باشد.

۳- ۱/۱- اطلاعات در مورد فعالیت‌های عملی در تأسیسات و مکانهای خارج از تأسیسات.
۴- ۱/۱- اطلاعات در خصوص میزان عملیات هر محلی که درگیر فعالیت‌هایی است که هرچند در آنها از مواد هسته‌ای استفاده نمی‌شود، ولی برای برنامه‌های سوخت هسته‌ای اساسی و مهم شمرده می‌شود.

۵- ۱/۱- اطلاعات در مورد مکان، وضعیت عملیاتی و ظرفیت تخمینی تولید سالانه معادن اورانیوم و کارخانه‌های تغلیظ توریوم و در صورت تقاضای آژانس تولید سالانه معادن یا کارخانه‌های تغلیظ خصوصی.

۶- ۱/۱- اطلاعات درباره مواد منبعی که هنوز به ترکیب و خلوص مناسب برای تولید سوخت نرسیده است.

۷- ۱/۱- اطلاعات پیرامون مقادیر موجود، کاربرد و مکانهای مواد هسته‌ای که بر طبق قرارداد بازرسی ۱۵۳ معاف از بازرسی و نظارت و اظهار بوده است.

۸- ۱/۱- اطلاعات در خصوص مکان یا پردازش بیشتر زباله‌های سطح بالا که حاوی پلوتونیوم، اورانیوم غنی شده سطح بالا یا اورانیوم ۲۲۳ است و نظارت بر آنها پایان یافته است.

۹- ۱/۱- اطلاعات در مورد تجهیزات خاص و مواد غیر هسته‌ای که در ضمیمه دوم پروتکل آمده است. بویژه در زمینه صادرات و واردات آنها.

۱/۲- دادن اطلاعات به نشانه حسن نیت: کشورها برای اینکه به آژانس نشان دهند هرگونه تلاش معقول برای رفع سوء تفاهم و ابهامات را به عمل آورده‌اند، باید اطلاعات زیر را در اختیار آژانس قرار دهند:

- اطلاعات کامل در مورد محل‌های تحقیق و توسعه چرخه سوخت هسته‌ای که متضمن کاربرد مواد هسته‌ای است.

- شرح فعالیت‌ها و هویت اشخاص و نهادهای انجام دهنده فعالیت‌ها
۱/۳- اطلاعات درخواستی توسط آژانس: اگر آژانس در خصوص اطلاعات مندرج در بندهای (الف) و (ب) ابهامی مشاهده کند که نیاز به توضیح داشته باشد، در صورت درخواست از کشور مربوطه، این کشور باید نظر آژانس را تأمین کند.

۲- فراهم کردن دسترسی تکمیلی بازرسان آژانس به اماکن و فعالیت‌های مرتبط:
برطبق ماده ۵ پروتکل، هر کشور عضو و امضاکننده ۹۳+۲ باید دسترسی به مکانها و تأسیسات را برای بازرسان آژانس فراهم کند.

ایران و پروتکل ۹۳+۲

ایران با تصویب NPT در سال ۱۳۴۹ و انعقاد دو موافقت‌نامه دوجانبه با آژانس، نظارت بر فعالیت‌های هسته‌ای خود را در قالب قرارداد شماره ۲۱۴ / INFICIRC و سند شماره ۱۵۳ / INFICIRC پذیرفته، براین اساس بازرسی‌های متعددی از سوی آژانس از تأسیسات هسته‌ای ایران به عمل آمده است که همگی صلح‌آمیز بودن فعالیت‌ها را تأیید کرده است.

ایران تا کنون به پروتکل ۹۳+۲ نپیوسته است. پس از مطرح شدن اتهامات واهی و گسترده آمریکا در مورد نیروگاه‌های نظنز و اراک و بازدید آقای البرادعی مدیرکل آژانس از تأسیسات مزبور بحث پیوستن ایران به پروتکل ۹۳+۲ بطور جدی مطرح شد. آقای البرادعی پس از بازدید از تأسیسات هسته‌ای ایران طی مصاحبه‌ای با شبکه C.N.N در مورخه ۸۱/۹/۲۲ گفت: موضوعی که برآن پافشاری خواهیم کرد لزوم پیوستن ایران به پروتکل الحاقی است.^(۵) از سوی دیگر گزارش وی به شورای حکام که در پی بازدید از تأسیسات ایران و انجام کنفرانس مطبوعاتی مشترک با رئیس سازمان انرژی اتمی ایران از صلح‌آمیز بودن فعالیت‌های هسته‌ای ایران سخن گفته بود، به ارزش اجرایی یک پروتکل الحاقی بعنوان یک ابزار مهم جهت حصول اطمینان جامع توسط آژانس تأکید می‌کند و شورای حکام نیز در پی آن به وی اطمینان داد که انعقاد پروتکل الحاقی را فعالانه مورد بررسی قرار دهد.

روشن است که در تدوین گزارش مزبور اصل انصاف و انعکاس واقعیت رعایت نشده است. به همین دلیل زمینه برای اظهارات تند برخی از کشورهای بهانه‌جو بیش از پیش فراهم آمد و وی ملزم شد در اجلاس بعدی شورای حکام (۸۲/۲/۲۶) گزارش جامعی از فعالیت‌های هسته‌ای ایران ارائه

(۶)
نماید.

در پی آن با تلاش آمریکا سران گروه ۸^(۷) در پایان جلسه خود تأکید کردند: ما از مسائل گسترش برنامه هسته‌ای پیشرفته ایران چشم‌پوشی نخواهیم کرد و بر اهمیت پایبندی کامل ایران به تعهدات خود طبق NPT تأکید می‌کنیم. ما از ایران می‌خواهیم بی تأخیر و یا پیش شرط، پروتکل الحاقی را امضاء و اجرا بکند.

ما از بررسی جامع برنامه هسته‌ای این کشور توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی سخت حمایت می‌کنیم.

سرانجام مدیر آژانس گزارش جامع خود را در مورد ایران در روز ۱۸ ژوئن (۲۸ خرداد) به شورای حکام ارائه کرد که در بخشی از آن آمده است: «ایران در ایفای تعهدات خود طبق موافقت نامه پادمانی با آژانس در مورد گزارش مواد هسته‌ای (۱۸۰۰ کیلوگرم اورانیوم طبیعی وارداتی در سال ۱۳۷۰، پردازش بعدی و کاربرد آن مواد و اعلام تأسیساتی که مواد در آنها ذخیره و پردازش شده، قصور ورزیده است.» ایران نیز پاسخ داده است که مواد مزبور به اندازه‌ای نبوده است که باید اظهار شود (کمتر از ۱ کیلوگرم اورانیوم مؤثر). در بخش دیگری از گزارش البرادعی آمده است که بدون امضاء و اجرای پروتکل الحاقی توانایی آژانس در دادن تضمین‌های معتبر در مورد برنامه‌ها و فعالیت‌های هسته‌ای اظهار نشده محدود است. از نظروی پیوستن ایران به پروتکل الحاقی گام بسیار مهمی به جلو خواهد بود. گزارش البرادعی درحالی ارائه شد که ایران همکاری‌های گسترده‌ای با آژانس داشته و هیچ‌گونه نقض تعهد و یا تخلف از سوی تهران احراز نشده و شایسته نبود موضوع عدم اظهار ۱۸۰۰ کیلوگرم اورانیوم طبیعی که بر طبق قرارداد دوجانبه ایران با آژانس نیازی به اظهار آن نبوده است، اینگونه بزرگ‌نمایی شود و برای پیوستن به پروتکل الحاقی که یک پروتکل داوطلبانه است ایران تحت فشار گذاشته شود.

احتمالات نپذیرفتن پروتکل ۲+۹۳ از سوی ایران

نپذیرفتن پروتکل فوق احتمالاً نتایج زیر را می‌تواند دربرداشته باشد:

- ۱- سیاست آشکار و شفاف فعالیت‌های هسته‌ای ایران با تبلیغات منفی غریبه‌ها مورد تردید قرار داده شده و موجبات افزایش اتهامات به ایران فراهم خواهد شد.
- ۲- بستر و زمینه مساعد تبلیغاتی وسیعی برای کشورهای مخالف فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری

اسلامی ایران در جهت وارد کردن اتهامات فزاینده مبنی بر غیر صلح آمیز بودن این فعالیتها ایجاد خواهد شد.

۳- با توجه به اینکه در سالهای اخیر روابط بین ایران و اتحادیه اروپا در حال گسترش بوده و آن اتحادیه مَصراً خواستار پیوستن ایران به پروتکل ۹۳+۲ است، خودداری ایران می تواند به روابط ایران با اتحادیه اروپا لطمه وارد آورد و در این صورت آمریکا از این امر بشدت خرسند خواهد شد.

۴- با توجه به اینکه روسیه نیز خواستار پیوستن ایران به پروتکل است این موضوع می تواند به همکاریهای هسته‌ای ایران با روسیه خدشه وارد نماید.

۵- خودداری ایران از امضاء پروتکل می تواند گروه اروپا و آمریکا را در شورای حکام آژانس فعال نموده و موضوع را طی قطعنامه‌ای جهت بررسی به شورای امنیت سازمان ملل ارجاع دهند.

نتایج پذیرفتن پروتکل ۹۳+۲

۱- اعمال فشار بگونه‌ای دیگر: تشدید فشارها و اتهامات از سوی آمریکا موجب حساسیت اتحادیه اروپا شده و همزمان خواستار پیوستن ایران به پروتکل ۹۳+۲ هستند، گرچه با پذیرش آن ایران می تواند اتحادیه اروپا را قانع سازد و همراهی آنان را با آمریکا خنثی نماید اما بدون شک آمریکا با تغییر شکل اتهامات واهی خود همواره ایران را بگونه‌ای دیگر در فشار خواهد گذاشت.

۲- مخدوش شدن حاکمیت ملی کشور: پذیرش پروتکل به معنای اعطای بخشی از حاکمیت کشورمان به یک سازمان بین المللی است که زیر نظر و اراده مقامات آمریکایی فعالیت می کند و تعهدات ناشی از آن به نسبت سایر کنوانسیونهای کنترل تسلیحاتی و خلع سلاح فراگیر و گسترده بوده و مشکلات امنیتی ویژه‌ای را بر کشور تحمیل می کند و عواقب جدی را بدنبال خواهد داشت.

۳- افشای اطلاعات محرمانه امنیتی کشور: تعهدات ناشی از پیوستن به پروتکل در ارائه اطلاعات بسیار وسیع و متنوع مربوط به غیرمربوط به فعالیت هسته‌ای به آژانس بی شک مورد سوءاستفاده برخی از کشورها علی‌الخصوص آمریکا قرار خواهد گرفت تا در فرصت مناسب ضربه خود را به کشور وارد نماید.

این درحالی است که در متن پروتکل هیچ اشاره‌ای به تضمین نگهداری اطلاعات دریافتی بصورت محرمانه نشده است.

۴- جامعیت بازرسی و تداخل در امور کشور: بازرسی‌های مقرر در پروتکل بسیار شدیدتر از بازرسی‌های کنوانسیون ممنوعیت سلاح‌های شیمیایی است. براساس پروتکل الحاقی بازرسان آژانس حق دارند بطور سرزده از کلیه مکان‌های مورد نظر بازدید کنند، و همچنین باید اطلاعات بسیار وسیعی در اختیار آنان قرار داده شود. بدیهی است این امر علاوه بر تضعیف حاکمیت ملی به مداخله آژانس بر امور کشور خواهد انجامید.

۵- محدودی‌دروند فعالیت‌های صلح‌آمیز: از آنجا که رژیم آمریکا استراتژی خود را از مهار جمهوری اسلامی ایران به انهدام آن تغییر داده، بی شک ادعای فعالیت‌های هسته‌ای ایران در ساخت سلاح‌های هسته‌ای از سوی آمریکا جلوگیری از بهره‌گیری ایران از دانش هسته‌ای در راستای امور صلح‌آمیز است، حتی در صورت پذیرش پروتکل ۲+۹۳ هم بهانه جوئی‌ها و اتهامات جدیدی را برگرفته از اطلاعات ارائه شده به آژانس و یا خارج از آن مطرح خواهد ساخت تا بتواند محدودیت‌های وسیعی را در راه فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران بوجود آورد.

نتیجه‌گیری: در مجموع می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که هرچند بیشتر اعضای NPT کشورهای غیرهسته‌ای هستند، ولی کشورهای هسته‌ای تاکنون به گسترش کیفی و کمی سلاح‌های خود پایان نبخشیده‌اند و NPT هم از انتقال دانش هسته‌ای و یا تلاش کشورهای عضو برای دست‌یابی به تسلیحات هسته‌ای ناکام بوده است. براساس پیمان NPT کشورهای عضو باید برای رسیدن به یک خلع سلاح کامل و عمومی مذاکره کنند، ولی متأسفانه گام‌هایی که کشورهای هسته‌ای در راه خلع سلاح هسته‌ای برداشته‌اند بسیار ناچیز و پراکنده بوده است. این پیمان حتی در میان اعضای خود موفقیتی نداشته و کشورهایمانند هند، پاکستان، برزیل و رژیم صهیونیستی اسرائیل که دارای برنامه‌های هسته‌ای قابل توجهی هستند هنوز به عضویت این پیمان درنیامده‌اند. حتی تعدادی از کشورهای دارای سلاح هسته‌ای، جنگ‌افزارها و یا تکنولوژی خود را به کشورهایی که مناسب تشخیص داده‌اند منتقل و یا اهدا کرده‌اند. از جمله فرانسه به اسرائیل، روسیه به کره جنوبی، اسرائیل، هند، پاکستان و ژاپن. واشنگتن نیز در قبال کمک پاکستان به مجاهدین افغان ضد شوروی (سابق) به برنامه تولید سلاح‌های هسته‌ای پاکستان کمک کرد و سبب دستیابی این کشور به سلاح هسته‌ای شد.

هرچند هدف پیمان در ابتدا جلوگیری از دستیابی کشورهای صنعتی عمده به جنگ‌افزارهای هسته‌ای بوده، اما امروزه این پیمان به ابزاری برای کنترل تکثیر تکنولوژی هسته‌ای در کشورهای جهان سوم تبدیل شده است و تنها سود بالقوه اعضای جهان سومی این پیمان (غیرهسته‌ای‌ها مثل ایران) دریافت وعده کمک برای کسب تکنولوژی هسته‌ای در راستای مقاصد صلح‌آمیز است.^(۸)

اما در همین زمینه تبعیض‌های بسیار و نارضایتی‌های چشمگیری در مورد محدوده چنین کمکی وجود دارد. برخورد کشورهای اروپایی و آمریکا با نیروگاه اتمی بوشهر و فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران مؤید این مسئله است. از سوی دیگر کشورهای منطقه چون هند، پاکستان و رژیم صهیونیستی به NPT نپیوسته‌اند و این تهدید بزرگی برای امنیت ملی ایران محسوب می‌شود. این کشورهای غیرعضو پیمان، براحثی به توسعه برنامه‌های سلاح‌های هسته‌ای خود پرداخته‌اند.

چنین برداشت می‌شود که آمریکا برای آغاز اقدامات جدی خود بر ضد ایران در مرحله اول به دنبال تأثیرگذاری بر سازمانها مرتبط با خلع سلاح و کنترل تسلیحات است و ایران نیز برای تأمین انرژی مورد نیاز خود، از جمله تأمین سوخت هسته‌ای حق خود می‌داند که برنامه‌های هسته‌ای صلح‌آمیز خود را گسترش دهد. شائبه مخفی بودن پروژه‌های نظنر و اراک نیز منطقی نمی‌نماید، زیرا براساس قرارداد بازرسی خود با آژانس (۲۱۴) موظف به اعلام آنها نبوده است و مصاحبه آقای البرادعی با C.N.N مؤید آن است.

با وجود اینکه ایران تقریباً همه اسناد بین‌المللی الزام‌آور در مورد اشاعه سلاح‌های هسته‌ای و خلع سلاح مربوطه را امضا و تصویب و به تعهدات بین‌المللی خود کاملاً عمل کرد، متأسفانه از حق مسلم خود که در ماده ۴-NPT پیش‌بینی شده، یعنی حق استفاده صلح‌آمیز از انرژی اتمی، محروم گردیده است. این در شرایطی است که دست اندرکاران سیاست خارجی بارها اعلام کرده‌اند ما به دنبال توسعه سلاح‌های کشتار جمعی نیستیم بلکه بدنبال تکنولوژی هسته‌ای هستیم که نیازمندیهای مختلف کشور از جمله انرژی را تأمین نمائیم.

از سوی دیگر دست اندرکاران سیاست خارجی کشور از جمله مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، قوه قضائیه، سازمان انرژی اتمی و ... متأسفانه واکنش‌های مختلفی را در ماه‌های اخیر در مقابل درخواست آژانس مبنی بر امضاء و اجرای پروتکل الحاقی^۹ ابراز نموده‌اند^{۱۰} و آژانس نیز در جلسه مورخ ۸۲/۶/۲۱ خود تحت فشار مشترک آمریکا و اتحادیه اروپا بدون رأی‌گیری ایران را با دادن ضرب‌الاجل ملزم به پذیرش پروتکل ۹۳+۲ کرد.

لذا شایسته است با توجه به موارد بالا و آثار احتمالی ناشی از پذیرش یا عدم پذیرش پروتکل ۹۳+۲ با تجدید نظر اساسی^{۱۱} با پایه کارشناسی دقیق، همه ابعاد و جوانب پذیرش یا عدم پذیرش این پروتکل بررسی و تصمیمی معقول که کمترین پیامدهای منفی را برای کشور داشته و تضمین‌کننده منافع و امنیت ملی باشد گرفته شود.

منابع

- ۱- کاظم غریب آبادی، آشنایی با معاهدات خلع سلاح و کنترل تسلیحات، تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح ۱۳۸۱. چاپ اول ص ص ۲۹-۲۵
- ۲- بر طبق ماده یک NPT، کشورهای دارای سلاح هسته‌ای موافقت می‌کنند از انتقال سلاح‌های هسته‌ای یا وسایل منفجره هسته‌ای به دریافت‌کننده خودداری کنند و نیز از انتقال کنترل بر این قبیل سلاح‌ها و وسایل منع شده‌اند.
- ۳- کاظم غریب آبادی. همان. ص ۵۲
- ۴- محمود یادگارفر، نظام‌های بازرسی سلاح‌های کشار جمعی، مجله سیاست دفاعی، ش ۲۵ زمستان ۷۵ ص ۱۲۷-۱۲۳
- ۵- مصاحبه خبرنگار CNN با مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ۱۳۸۱/۹/۲۲
- ۶- کشورهای عضو شورای حکام برای سال ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ عبارتند از: آمریکا - آلمان، ایران، آرژانتین، استرالیا، بلغارستان، شیلی، کانادا، کلمبیا، کوبا، جمهوری چک، دانمارک، برزیل، بورکینافاسو، چین، مصر، فرانسه، هند، ژاپن، کویت، مالزی، مراکش، هلند، نیوزیلند، پاناما، فیلیپین، رومانی، ترکیه، انگلستان
- ۷- گروه هشت متشکل از هفت کشور صنعتی فرانسه، آمریکا، کانادا، انگلستان، آلمان، ژاپن، ایتالیا و روسیه است.
- ۸- ماده ۴ NPT: مفاد پیمان به گونه‌ای تفسیر نخواهد شد که به حقوق اعضای پیمان در توسعه تحقیقات و تولید و استفاده از انرژی هسته‌ای برای مقاصد صلح‌آمیز با تبعیض، لطمه وارد سازد طبق این ماده همه دولت‌های عضو متعهد می‌شوند که مبادله هرچه سریعتر تجهیزات و مواد و اطلاعات علمی و تکنولوژیک را برای مقاصد صلح جویانه انرژی هسته‌ای تسهیل کنند.
- ۹- همان ص ۱۰۲
- ۱۰- روزنامه جمهوری اسلامی - شماره ۷۰۰۲ یازدهم شهریور ۱۳۸۲ سخنگوی دولت اعلام کرد: اعمال فشار بر ایران برای امضای پروتکل الحاقی بی اثر است.
- ۱۱- سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در جمع خبرنگاران مورخ ۸۲/۶/۲۳: ایران نسبت به همکاری خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مشغول تجدیدنظر اساسی است.

متن کامل بیانیه سعدآباد*

در جریان سفر وزیران امور خارجه کشورهای انگلیس، فرانسه و آلمان به تهران برای بحث و

تبادل نظر درباره فعالیت‌های هسته‌ای ایران، کشورهای مذکور بیانیه مشترکی منتشر کردند. متن کامل این بیانیه که دیروز در کاخ سعدآباد منتشر شد به شرح ذیل است:

۱- بر مبنای دعوت دولت جمهوری اسلامی ایران وزیران امور خارجه انگلیس، فرانسه و آلمان در تاریخ ۲۱ اکتبر ۲۰۰۳ (۲۹ مهرماه ۱۳۸۲) به ایران سفر نمودند. مقام‌های ایرانی و وزراء بعد از مشورت‌های زیاد، درباره اقداماتی برای حل و فصل همه مسایل باقیمانده آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درخصوص برنامه هسته‌ای ایران و ارتقاء اعتماد برای همکاری‌های صلح‌آمیز در زمینه هسته‌ای ایران توافق نمودند.

۲- مقام‌های ایران مجدداً تایید نمودند که سلاح هسته‌ای در دکتین دفاعی ایران جایی ندارد و برنامه و فعالیت‌های هسته‌ای ایران صرفاً در زمینه صلح‌آمیز بوده است. آنها تعهد جمهوری اسلامی ایران به رژیم عدم اشاعه هسته‌ای را تکرار نموده و وزرا را مطلع ساختند که:

الف) دولت ایران تصمیم گرفته است که با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی همکاری کامل نماید تا به الزامات و پرسش‌های باقیمانده آژانس، بصورت شفاف بپردازد و آنها را حل و فصل نموده و هرگونه قصور احتمالی را در چارچوب آژانس روشن نموده و اصلاح کند.

ب) برای ارتقاء اعتماد و با نظر به رفع همه موانع برای همکاری در عرصه هسته‌ای: اول) دولت ایران با دریافت توضیحات ضروری تصمیم گرفته است که پروتکل الحاقی را امضاء و فرایند تصویب را آغاز کند. دولت ایران تا پیش از تصویب پروتکل، به عنوان تأییدی بر حسن نیت خود، به همکاری با آژانس مطابق با این پروتکل ادامه خواهد داد.

دوم) دولت ایران در حالی که در چارچوب نظام عدم گسترش حق دارد انرژی هسته‌ای را برای اهداف صلح‌آمیز توسعه دهد، داوطلبانه تصمیم گرفته است که همه فعالیت‌های غنی‌سازی اورانیوم و بازفرآوری را به صورتی که آژانس تعریف می‌نماید، تعلیق نماید.

۳- وزیران خارجه انگلستان، فرانسه و آلمان از تصمیمات دولت ایران استقبال کردند و موارد زیر را به آگاهی مقامات ایران رساندند:

الف) دولت‌های متبوع آنها حق ایران را برای استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای برابر با پیمان عدم گسترش سلاح هسته‌ای «ان پی تی» شناسایی می‌کنند.

ب) بنابر نظر آنها پروتکل الحاقی به هیچوجه قصد مخدوش کردن حاکمیت، وقار ملی و یا امنیت

ملی کشورهای عضو را ندارد.

پ) بنابر نظر آنها اجرای کامل تصمیمات ایران که توسط مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تأیید برسد، باید موجب شود که شورای حکام آژانس وضعیت کنونی را حل و فصل نماید.

ت) سه دولت معتقدند که این امر موجب خواهد شد که راه برای گفت و گو بر مبنای همکاری‌های درازمدت باز شود و از این طریق به کلیه طرفهای مورد نظر درباره برنامه تولید انرژی هسته‌ای ایران اطمینان رضایت‌بخشی داده خواهد شد.

به محض اینکه نگرانی‌های بین‌المللی، از جمله نگرانی‌های سه کشور کاملاً بر طرف شود، ایران می‌تواند انتظار داشته باشد که به طور آسان‌تری به فناوری مدرن و اقلام دیگری در حوزه‌های مختلف دست یابد.

ث) آنها با ایران برای ارتقاء امنیت و ثبات در منطقه از جمله ایجاد منطقه عاری از سلاح کشتار جمعی در خاورمیانه مطابق با اهداف سازمان ملل متحد، همکاری خواهند کرد.

حرف آخر ایران درباره فعالیت‌های هسته‌ای*

رهبر معظم انقلاب اسلامی روز ۱۱ آبان ۱۳۸۲ در دیدار رئیس‌جمهور، رؤسای قوای قضائیه و مقننه، هیئت وزیران، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و دیگر مسئولان نظام در بخشی از سخنان خود در ارتباط با دستاوردهای ایران در دانش هسته‌ای اعلام کردند اگر مراکز قدرت جهانی زیاده‌خواهی کنند روند مربوط به پروتکل را قطع خواهیم کرد. با هم این قسمت از سخنان رهبری را می‌خوانیم:

یکی دو مسأله‌ی دیگری هست که لازم است، مطرح کنم. یکی از آنها، همین مسأله‌ی است که رئیس‌جمهور عزیز و متعهدمان، جناب آقای خاتمی، مطرح و به تفصیل بیان کردند. اولاً باید بگویم که این‌گونه حوادث در کشور نباید به هیچ وجه وسیله‌ی بگومگو و اختلاف بین مسئولان، آحاد یا جناح‌های کشور شود؛ از این پرهیز کنید. ایشان درست گفتند که نقد و انتقاد و ... ایرادی ندارد، و حتی برخی از بی‌تابی‌هایی که انسان در این قضیه از دانشجویها، آحاد مردم و یا بعضی از مطبوعات دید که

دغدغه داشتند، خوب هم هست و نشان دهنده‌ی این است که روی عزت و استقلال ملی در جامعه حساسیت زیاد است؛ اما هیچ کدام از اینها نباید به دعوا، اختلاف و کشمکش منتهی شود. آنچه اهمیت دارد این است که شما نخبگان و مسؤولان و بخصوص افرادی که تربیون دارند و نقش آنها بسیار مهم است - چه مجلس، چه مطبوعات، چه نمازهای جمعه و چه بقیه‌ی جاها - بدانند که وقتی کشور با چنین مسأله‌ی - که یک مسأله از دهها و صدها مسأله‌ی است که کشور با آن مواجه می‌شود - روبه‌رو می‌شود، بدترین روش این است که خود این مسأله در داخل به وسیله‌ی برای بگومگو تبدیل شود؛ این خیلی بد است.

اوایلی که عراق حمله کرده بود، وظیفه‌ی همه معلوم و مشخص بود که چه کار باید بکنند؛ اما منافقین که در آن وقت در تهران و در شهرهای دیگر فعال بودند و آزادانه حرکت و سخنرانی می‌کردند، دائماً می‌گفتند آزادی نداریم! مثل حالا که بعضی هرچه به ذهنشان می‌آید، می‌گویند و هر طور هم که دلشان می‌خواهد، کار می‌کنند، آن وقت یکی از شعارهایشان این است که آزادی نداریم! نمی‌فهمند که خود این ادعا موجب تمسخر آنها می‌شود. آن وقت هم همین طور بود و عروسکهای منافقین سرچهار راهها تابلو به دست می‌ایستادند و مردم را نسبت به اصل مسأله‌ی دفاع دچار تردید و اضطراب می‌کردند. بعد که به آنها تذکر داده و تشر زده شد، دست و پایشان را جمع کردند. مطلقاً نباید این طور حوادث که در کشور پیش می‌آید، به بگومگو، دودستگی، شکاف، جدا کردن افراد از یکدیگر و جناحی کردن مسائل منتهی شود؛ این خیلی بد است.

همه توجه داشته باشند که خلاصه‌ی آنچه اتفاق افتاد این است که صهیونیست‌های غاصب سرزمین فلسطین و هیأت حاکمه‌ی کنونی آمریکا که کینه و حقدشان نسبت به جمهوری اسلامی نهایت ندارد و حاضرند از هر وسیله‌ی رذالت آمیزی برای رسیدن به هدف خود استفاده کنند، شعاری را در سطح دنیا درست کردند که: ایران دنبال سلاح اتمی است. برای این کار افکار عمومی و خیلی از دولتها را حساس کردند و بعد از جنجال، هدفشان این بود که اجماع جهانی برسد به این جا که تلاش علمی و فناوری اتمی ایران، موجب بیم عمومی در دنیا شده است. این جا چه کار باید کرد؟ باید اجازه داد که صهیونیست‌ها و آمریکایی‌ها تبلیغات خود را تکرار کنند؛ یا نه، باید نشان داد و روشن کرد که نخیر، این طور نیست، مسؤولان محترم نظام این درایت و تدبیر را انتخاب کردند که روشن کنند و بگویند نخیر، بیاید قضیه را ببینید. آنچه که تا کنون جمهوری اسلامی قبول کرده این است که بیایند و عملیات غنی‌سازی‌ی را - که در نقطه‌ی مشخصی است - ببینند؛ که آنها هم آمدند و دیدند که وجود دارد و اجازه هم داشتند که هر جای دیگری هم خیال می‌کنند عملیات غنی‌سازی هست، بروند و ببینند، تا

بدانند که تبلیغات صهیونیست‌ها دروغ است؛ این یک راه مسالمت‌آمیز برای حفظ فناوری هسته‌یی است.

ما به هیچ قیمتی حق نداریم این فناوری را از دست بدهیم. این که بعضی تبلیغ می‌کنند که چیز زیادی به دست نیامده، این هم درست نیست. این را بدانید که آنچه به دست آمده، بسیار برجسته و زیاد است. اگر زیاد نبود، دشمنان ما را این قدر حساس نمی‌کرد. کارشناس‌ها و انسان‌های وارد و مطلع داوری درستی در این مورد دارند. ما به فناوری‌یی رسیده‌ایم که در کشور ما بومی است؛ مهم این است. اگر امروز همه‌ی دستگاه‌هایی را که در اختیار جمهوری اسلامی است، دشمنان ما بتوانند - که البته نخواهند توانست - از بین ببرند، این فناوری از بین نمی‌رود؛ چون آن را از کسی عاریه و وام نگرفته‌ایم و متخصصان هوشمند خود ما توانسته‌اند به آن دست پیدا کنند. البته اگر به میل غربی‌ها و مراکز قدرت جهانی بود، تا صد سال دیگر هم نمی‌گذاشتند که جمهوری اسلامی به چنین فناوری‌یی دست پیدا کند و این کار، علی‌رغم آنها و تحریم ما انجام گرفته است. بنابراین آنچه به دست آمده، ارزشمند است و این دانش ارزشمند را نه دولت، نه مسئولان، نه سازمان انرژی اتمی و نه هیچ فردی از افراد این کشور حق ندارد که از دست بدهد و روی آن معامله کند؛ قطعاً معامله‌یی هم صورت نگرفته و نخواهد گرفت. البته اگر آنهایی که وارد این گفتگو با مسئولان جمهوری اسلامی شدند، بخواهند با جمهوری اسلامی سر این قضیه به چالش بیفتند و زیاده‌طلبی کنند، همه چیز به هم خواهد ریخت و قطعاً از جمهوری اسلامی تودهنی خواهند خورد و بلاشک ما در این زمینه مطلقاً حاضر به دادن هیچ امتیازی نخواهیم بود. ما این فناوری و آنچه را که بحمدالله در بخش‌های مختلف کشور عزیزمان از پیشرفتهای چشمگیر علمی و تحقیقی به دست آورده‌ایم، باید حفظ کنیم. البته هنوز تا رسیدن به خطوط مقدم فناوری و علم خیلی فاصله داریم که علتش این است که از - زیر صفر نمی‌شود گفت صفر - شروع کرده‌ایم. با این کشور کاری کرده بودند که نه فقط دستاورد علمی و فناوری، بلکه حتی امید آن را هم نداشته باشد. بنابراین، ما از نقطه‌ی «هیچ» شروع نکردیم، بلکه از «هیچ همراه با نومی» شروع کردیم. انقلاب اسلامی از این جا وارد میدان شد و بحمدالله امروز پیشرفت کرده است.

الان در بسیاری از دانشگاه‌های ما، جوانها فعالند و آن طور که افراد خبره و وارد به من گزارش داده‌اند، سطح کار علمی و تحقیقی در بیست - سی دانشگاه بزرگ کشور از لحاظ استعداد، کار، کوشش و پیگیری استادان و داشتن استاد‌های خوب، برابر با دانشگاه‌های خوب و پیشرفته دنیا است؛ بحمدالله پیشرفتهای خوب است. اینها چیزهایی نیست که کسی برای این کشور به ارمغان آورده باشد؛ متعلق به این کشور است، منتها مستبدان داخلی از یک طرف و استثمارگران خارجی از طرف دیگر

نمی‌گذاشتند. حالا که بحمدالله کشور هم مستقل است و هم آزاد، این دانشها یواش یواش بیشتر بروز خواهد کرد. کاری که مسؤولان کردند، کار درستی بود، که با تدبیر و بدون پذیرش تسلیم و قبول حرف زور انجام شد، تا توطئه‌یی که از طرف آمریکایی‌ها و صهیونیست‌ها علیه جمهوری اسلامی طراحی شده بود، شکسته شود. البته این آغاز قضیه است و کار تمام نشده است. اگر ادامه‌ی این کار به همین روالی که تا کنون طراحی شده، ادامه پیدا کند، هیچ ایرادی ندارد؛ اما اگر قرار باشد دشمن‌ها یا مراکز قدرت فزون‌خواهی کنند و سنگر به سنگر جلو بیایند و ما هم عقب‌نشینی کنیم، این، می‌شود تسلیم، که به هیچ وجه درست نیست و اجازه‌ی چنین کاری هم داده نخواهد شد.

به نظر بنده هر دو نوع نظریه‌یی که درباره‌ی مذاکرات انجام گرفته وجود دارد، غیرمنطبق با واقع است. یک طرز فکر این است که افراد مؤمن و غیور ما تصور می‌کنند که دولت تسلیم شد، که باید گفت این طور نیست و هیچ تسلیمی تا این جا وجود نداشته است. این یک حرکت سیاسی و کار دیپلماسی است. طرز فکر دیگر که در نقطه‌ی مقابل طرز فکر اولی است، این است که عده‌یی خیال می‌کنند که دیگر نباید معطل کرد و باید هرچه آنها می‌خواستند، داد، تا نبادا بهانه‌گیری کنند؛ این هم درست نیست و دستپاچه شدن است. از طرف دیگر این تفکر هم که عده‌یی از دشمنان جمهوری اسلامی دارند و خیال می‌کنند که دیگر قلاب در دهان جمهوری اسلامی گیر کرده و چاره‌یی ندارد، درست نیست؛ نخیر، این طرز فکر هم خوش‌خیالی و خیال خام است.

ما در هر جا حرکتی کرده باشیم که به نقطه‌یی برسد که به منافع جمهوری اسلامی خدشه و تردید وارد شود، همان جا آن حرکت را بدون هیچ تردیدی قطع می‌کنیم. بنابراین ما راه‌های مسالمت‌آمیز و همراه با عزت جمهوری اسلامی را برای حفظ کشور و این دستاورد طی می‌کنیم، که خط قرمز این است که بخواهند در امور داخلی ما دخالت کنند. اگر بخواهند بگویند که ما می‌خواهیم اطمینان پیدا کنیم، ما حرفی نداریم و همین کاری که تا الان اتفاق افتاده است، بعد از این هم همین کار در حدی انجام خواهد گرفت. البته تصمیم‌گیری نهایی طبق قانون، بر عهده‌ی مجلس شورای اسلامی است و بعد هم شورای نگهبان که بایستی آن را با شرع و قانون بسنجد. تا کنون دولت هیچ تصمیمی نگرفته و نمی‌تواند هم بگیرد؛ الان مسؤولان محترم کار مقدماتی انجام داده‌اند. آنچه که تا کنون مسؤولان محترم - چه آقای دکتر روحانی و چه خود آقای رئیس‌جمهور و مسؤولان دیگر - حقیقتاً زحمت کشیدند، این است که با دقت و ملاحظه‌ی جوانب کار کرده‌اند و حواسشان جمع است که کاری برخلاف مبانی و اصول انجام نگیرد؛ بنده هم مطلع هستم و هر جا احساس کنم که برخلاف ضوابط، اهداف و عزت ملی و جهت‌گیری نظام اسلامی کاری انجام می‌گیرد، مطمئناً نخواهم گذاشت و

جلویش را می‌گیرم. البته تا کنون چنین مسأله‌یی پیش نیامده و به فضل الهی امیدواریم بعد از این هم بتوانند با همه‌ی جهات این کار را پیش ببرند.

مسأله عمده این است که طرفهای خارجی این قضایا - چه این مسأله و چه مسائل گوناگونی که جمهوری اسلامی با طرفهای خارجی ارتباط و برخورد دارد - بفهمند که جمهوری اسلامی آن جایی نیست که بتوانند خواستها و اطامعی را که در گذشته با ایران استعماری داشته‌اند، عمل کنند. جمهوری اسلامی ماهیت و هویت دیگری است. این ایران اسلامی آن ایران استعماری انگلیسی تقسیم شده بین قدرتها نیست که بخواهند به آن زور بگویند و درباره‌ی هر مسأله در امورش دخالت کنند. امروز جمهوری اسلامی مسلح به سلاحی است که از سلاح اتمی بالاتر و بُرنده‌تر است و آن، سلاح اراده و ایمان مردم و حضور و همراهی آنها با دولت است، که سلاح بزرگ ماست. البته سعی و تبلیغ می‌کنند و آن قدر پُر رو هستند که می‌خواهند حتی به خود ماها بیاورانند که ما مسلح به این سلاح نیستیم و مردم از اسلام و انقلاب برگشته‌اند! اما ما می‌دانیم که این مطالب خلاف واقع است.

طرفهای جهانی ما، چه اروپایی‌ها باشند و چه غیر اروپایی‌ها - که البته درباره غیراروپایی‌ها مسائلی چون زیاده خواهی و ... را ندیده‌ایم؛ اما اروپایی‌ها، ولو از گذشته غالباً اهداف و مطامع استعماری در ذهنشان هست - باید بدانند که جمهوری اسلامی در مبادله‌ها، قراردادهای و رفت و آمدهای خود، زور، تحمیل و دخالت را قبول نمی‌کند؛ به این هم غزه نشوند که عده‌یی از داخل که تأثیرشان در فضای عمومی و سیاسی کشور نزدیک به صفر است - اگر نگوییم صفر - گاهی خبرهای خوشی به آنها بدهند. آن کسانی که با نظام جمهوری اسلامی سروکار دارند، باید باور کنند که مردم در متن نظام جمهوری اسلامی هستند و آنها مُرید و سرباز نظامند؛ اسلام و استقلالشان را دوست دارند و از آن پاسداری می‌کنند.

عده‌یی از ورشکستگان سیاسی و مطرودان امام و انقلاب هستند که از این که خیال کنند که بحرانی برای جمهوری اسلامی پیش آمده، خوشحال می‌شوند: «ان تصبک حسنة تسوءهم»: هر خیری به شما برسد، آنها بدشان می‌آید. اگر شری به شما برسد: «یفر حوالها»؛ خوشحال می‌شوند. آنها از احتمال این که ممکن است شری برای نظام جمهوری اسلامی پیش بیاید، خوشحال می‌شوند و خوشحالی خودشان را هم بروز می‌دهند. گفت: «وقاحت به شادی گشوده دهن!» این عده کسانی هستند که تا بالای سرشان زیر بار منت جمهوری اسلامی و مردم انقلابی و مسلمان است و جمهوری اسلامی و این مردم به اینها آزادی داد و آنها را از محنت‌های سنگین و شدید رهانید؛ اما آنها نسبت به امام، انقلاب و مردم قدرناشناسی کردند؛ نمک خوردند و نمکدان شکستند و الان دلشان را به این خوش می‌کنند که

آمریکا ایران را تهدید کند. اینها کسانی هستند که هر بهانه و تهدیدی که آمریکایی‌ها و صهیونیست‌ها علیه جمهوری اسلامی مطرح و علم کنند، از پیش خوشحال می‌شوند؛ فردا هم که حقوق بشر علیه جمهوری اسلامی مطرح شود، خوشحالی می‌کنند. این عده کسی نیستند و نکند که مراکز سیاسی دنیا و بخصوص اروپا را فریب دهند؛ اینها ورشکستگان به تقصیرند در نظام جمهوری اسلامی، و کسانی هستند که با مردم قهرند، مردم هم با اینها قهرند و نسبت به آنها بی‌اعتماد.

البته نظام جمهوری اسلامی تا وقتی از اینها شرارتی نبیند، کاری به کارشان ندارد؛ برخلاف آنچه تبلیغ می‌کنند که ما چون طور دیگری فکر می‌کنیم، با ما برخورد می‌کنند. این عده اسم محترمانه‌یی برای خودشان درست کرده‌اند به نام «دگراندیش». بنده یک وقت گفتم دگراندیش تعبیر غلطی است؛ زیرا در جامعه‌ی اسلامی این همه دگراندیش هست و دگراندیشی به معنی دشمنی نیست. جمهوری اسلامی هیچ وقت با دگراندیش برخورد نمی‌کند. در بین جمعی که الان این جا تشریف دارید، برادران مسلمان غیر شیعه و غیر مسلمان هم هستند که همه هم اعضای نظامی اسلامی‌اند و برای آن کار می‌کنند. بحث عناد و مخالفت و شرارت است که جمهوری اسلامی با اینها مقابله می‌کند. البته اگر کسی عناد و شرارت کرد، جمهوری اسلامی بدون هیچ تردید و ملاحظه به آن شخص ضربه می‌زند.

یکی از مسائلی در این مذاکرات جهانی مطرح شد و آن را بعضی از اروپایی‌ها و دیگران گفتند، این بود که ما نه تنها با انرژی اتمی صلح‌آمیز در ایران مخالفتی نداریم، بلکه خودمان برایشان نیروگاه می‌سازیم و خوراکش را هم می‌دهیم. از نظر ما این موضوع قابل قبول نیست؛ زیرا آن نیروگاهی که غربی‌ها بخواهند برای ما بسازند و سوختش را هم بدهند، به درد ایران نمی‌خورد؛ آن به گروگان دادن ایران و ایرانی است. من یک وقت راجع به نفت گفتم اگر این نفتی که دست کشورهای این منطقه است، در دست اروپایی‌ها بود و بنابود آنها به شما مردم ایران و مردم سایر کشورهایی که امروز نفت تولید می‌کنند، بفروشدند، برای هر استکانش جان شما را می‌گرفتند؛ حالا میلیون‌ها بشکه را به قیمت ثمن بخش می‌خرند و پولی که بابت آن می‌دهند، مثل ندادن است. اگر غریبه‌ها بخواهند سوخت نیروگاه ما را بدهند، آن را به هزاران شرط می‌دهند: چرا فلان حرف را گفتید، نمی‌دهیم؛ چرا فلان حرف را نگفتید، نمی‌دهیم. جمهوری اسلامی زیر بار این حرف‌ها نمی‌رود. ما سوخت نیروگاه را خودمان تولید می‌کنیم، که از لحاظ مقررات بین‌المللی هم مجاز است. البته تهیه سوخت دارای فناوری بالا و فرآیند بسیار مهم، پیچیده، حساس و اثرگذار در سطح عام و فناوری کشور است.

